

ශ්‍රී ලාංකික ගුහා වාස්තුවිද්‍යාව පිළිබිඹු කරන අනුරාධපුර වෙස්සගිරියේ ලෙනක්

එම්.ආර්.ආර්.එස්. ගුණරත්න

ජේතවන ව්‍යාපෘතිය, මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, අනුරාධපුරය.

reshagunarathne@gmail.com

ප්‍රමුඛ පද: කථාරය, පියැස්ස, අවකාශය, වෙස්සගිරිය

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවට බුදු දහම හඳුන්වා දීමෙන් අනතුරුව බුදු දහමේ ව්‍යාප්තියත් සමඟ ම භික්ෂු සංඝයාගේ මූලික අවශ්‍යතාවක් ලෙස සැලකෙන වාසස්ථාන සඳහා ස්භාවික ලෙන් වාසස්ථාන කරගැනීම දැකගත හැකි ය. මූලික අවශ්‍යතාව මත පදනම්ව ආරම්භවන ලෙන් පසු කාලීන ව භික්ෂූන්ගේ අවශ්‍යතාවන් සපුරාලිය හැකි පරිදි ගුහා සංවර්ධනයට ලක් වීම සිදු ව ඇති බව ශේෂිත වාස්තුවිද්‍යාත්මක ශේෂ තුළින් හඳුනාගත හැකි ව ඇත. මුල්කාලීනව ස්වභාවික ලෙන් සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය සඳහා බොහෝ විට අවට වටා පිටාව තුළ ඇති සෙවිලි ද්‍රව්‍ය, මැටි, ලී දඬු උපයෝගී කරගනිමින් සිදුවන අතර වෙස්සගිරිය, මිහින්තලය, රජගල ආදී ස්ථානවල ශේෂිත ගුහා සංවර්ධන අවස්ථා පිළිබිඹු වන වාස්තුවිද්‍යාත්මක ශේෂයන් අනුව පසු කාලීන ව ඉතාමත් දියුණු තත්වයක් කරා පැමිණ ඇති බව පෙනේ.

පර්යේෂණ ගැටළුව

පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ ගුහා වාස්තුවිද්‍යාවේ වාස්තුවිද්‍යාත්මක ලක්ෂණ වෙස්සගිරි C පර්වත ලෙන ඇසුරින් කොතෙක් දුරට පිළිබිඹු වේද යන්න මෙහි දී පර්යේෂණ ගැටළුව වශයෙන් තෝරා ගෙන ඇත.

ක්‍රමවේදය

යථෝක්ත ව සඳහන් කරන ලද පර්යේෂණ ගැටළුව සාකච්ඡා කිරීම සඳහා ක්‍රමවේදයක් ලෙස ප්‍රධාන ලෙස ම මෑතක දී සිදුකරන ලද පුරාවිද්‍යාත්මක කැනීමක් තුළින් මතු කරගන්නා ලද වාස්තුවිද්‍යාත්මක ලක්ෂණ උපයෝගී කරගන්නා ලදී. තව ද මූලාශ්‍රය ඇසුරින් හමු වන සාක්ෂි මෙන් ම දැනට ශේෂිත ලෙන් පිළිබඳ ව ද අවධානය යොමු කර ඇත.

විමර්ශනය

ශ්‍රී ලාංකික වාස්තුවිද්‍යාවේ මූලික ලක්ෂණ අනුරාධපුර ඇතුළුවර සිදු කරන ලද පුරාවිද්‍යාත්මක කැනීම් මගින් හඳුනා ගෙන ඇත. එහි දී රවුම් ආකාරයේ නිවාස, කණුවළුවල් මෙන්

ම ගඩොළුමුවා ගොඩනැගිලි පිළිබඳ සාධක හමු වී ඇත (Cunningham 1999). මේ ආකාරයට මුල් අනුරාධපුර පැවති ජනාවාසයන්ට අයත් වාස්තුවිද්‍යාත්මක ලක්ෂණ පිළිබඳ ඉති ලැබී තිබුණ ද ලංකාවට බුදු දහම ගෙන ඒමෙන් පසු හික්කුන් වහන්සේලාට වාසස්ථාන වූයේ අවට පිහිටි ස්භාවික ලෙන් පද්ධතීන් ය. මුල් කාලීන ව හික්කුන් ස්භාවික ලෙන්වල ජීවත් වූව ද ස්භාවික ව පාරිසරික හාදේශගුණික වශයෙන් සිදුවන ගැහැට වන හිරිකඩ, අව්වැසි වැනි දේවලට මෙන් ම සත්ව උවදුරු ආදියෙන් ආරක්ෂා වීම සඳහා ගුහාව තරමක් සංවර්ධනය කරගැනීම අවශ්‍ය විය. බුදු දහමේ ද විහාරාරාම පරිභෝජනය අනුදැන වදාරා ඇත (වුල්ෆ්වර්ග් 1983). ගුහා සංවර්ධන කාර්යයන්හි දී විවිධ ප්‍රභූ පාර්ශව ඒ සඳහා දක්වන ලද අනුග්‍රහයන් වෙස්සගිරි ගුහා පද්ධතිය ඇසුරින් ද හඳුනාගත හැකි විය. ඒ අනුව ගුහා ආශ්‍රිත ස්වභාවික වාස්තුවිද්‍යාවේ හඳුනාගත හැකි මූලික පියවරක් වශයෙන් ගුහාව තුළට වර්ෂාවෙන් පැමිණෙන ජලධාරාව වැළැක්වීම සඳහා කටාර කෙටීම හඳුනාගත හැකි වේ (Ic.vol : i 6-7). වෙස්සගිරි භූමිය ආශ්‍රිත ව ද කටාරම් කෙටීම තුළින් ගුහා සංවර්ධන කාර්යයන්ට දායකත්වය දැක් වූ ප්‍රභූ පිරිස් පිළිබඳ සාධක මුල් බ්‍රාහ්මී ලිපි තුළින් ද හමු වේ. මෙම ලිපිවල බත, බරත, පරුමක, උපසක, ගමණි ආදී පදවි දැරූ අය මෙන් ම පරුමක පලිකද යන ප්‍රභූ පවුල විසින් ද වෙස්සගිරි B පර්වත ධනිඩයේ උතුරු දිශාවේ

කෙළවර සිට බටහිර දිශානුගත ව පිහිටි ගුහා තුන සහ දකුණු දිශාවේ බටහිර පිහිටි ගුහා සඳහා ප්‍රදානයක් සිදුකර ඇති බව ලෙන්ලිපි මගින් හඳුනාගත හැකි වේ (මල්සිරි 2007-2008:60-69).

ශ්‍රී ලාංකාවේ බොහෝ බ්‍රාහ්මී ලිපිවල දැක්වෙන ආකාරයට ම වෙස්සගිරි භූමියේ ඇතිපූර්ව බ්‍රාහ්මී ලිපි මගින් ද ගුහා වාස්තු විද්‍යාවේ ආරම්භය කටාර කෙටීම තුළින් හඳුනාගත හැකිවේ. මේ ආකාරයෙන් ආරම්භවන ගුහා වාස්තුවිද්‍යාවේ ලක්ෂණ ඇතුළත් ගුහා නිරීක්ෂණය තුළින් සංවර්ධන අවස්ථා 7ක් ඉන්පසු සිදු වී තිබේ.

1. ස්වභාවික ගුහා වාසස්ථාන ලෙස තෝරාගැනීම
2. ගුහාව සකස් කර ගැනීම
3. කටාරය කෙටීම වැනි සුළු වෙනස්කම් කිරීම
4. පියැස්සක් නිර්මාණය කිරීම
5. මැටි හා වෙනත් සරල අමුද්‍රව්‍ය බදාම මිශ්‍රණ ලෙස භාවිත කිරීම
6. ගුහාව සඳහා ගඩොල් බැමි එකතු කිරීම
7. උපරිම සංවර්ධන අවස්ථාව (ගුණරත්න එස් 2016:).

වෙස්සගිරි ගුහා සංවර්ධනයේ විවිධ අවස්ථාවන් සහ යථෝක්ත ව දක්වන ලද පියවරයන් 7වෙස්සගිරි ගුහා පද්ධතිය තුළින් ද හඳුනාගත හැකි වේ. මුල් කාලීන ව ලෙන් ආශ්‍රිත ව පමණක් වාසස්ථාන ඇති වූව ද පසුකාලීන ව ලෙන් ආරාම දක්වා වර්ධනය වූ අතර ඇතැම් ශික්ෂාකාමී හික්කුන් ආරාමවාසයට වඩා කඳුමත හා ලෙන්වල වාසය කිරීමට

ප්‍රියතාවයක් දක්වා ඇති බව සඳහන්වේ(රාහුල 1989:117-120). මෙම පර්යේෂණයේ දී වඩාත් උත්සාහ ගෙන ඇත්තේ 2015-2016 වසරවල වෙස්සගිරි භූමියේ C පර්වතය ආශ්‍රිත ව දැකගත හැකි අලංකාර ගල් ගුහාව තුළ සිදුකරන ලද පුරාවිද්‍යාත්මක කැණීම මගින් හඳුනාගන්නා ලද වාස්තුවිද්‍යාත්මක සාධක විමර්ශනයට ලක් කිරීමයි.

වෙස්සගිරි භූමිය තුළ විශ්වීය ඛණ්ඩාංක 8.326801N, 80.389385E තුළ ස්ථානගත ව ඇති මෙම ගුහාව තුළ යටෝක්ත ව දක්වන ලද ගුහා සංවර්ධන අවස්ථාවේ පියවර 6ක් හඳුනාගත හැකි ය. C පර්වතය ආශ්‍රිත ව සිදු කළ පර්යේෂණ තුළින් ගුහාව ආශ්‍රිත භෞතික ව අප හඳුනාගන්නා ගුහා වාසස්ථාන ලෙස හිඤ්ඤාන් වහන්සේලා විසින් තෝරාගන්නා අවස්ථාවට පෙර මුල් කාලීන ව මෙහි පැවති මානව ජනාවාසය තුළ සිටි පිරිස් භාවිත කළ බවට ඉඟි හඳුනාගත හැකිය. ගුහාව ඉදිරිපස සිදුකළ කැනීම් පරිශ්‍රයක් තුළින් සංසිද්ධි අංක 9 තුළින් බෝලගල් සහ ගල් ආයුධ තැනීමට භාවිත කළ හෝ අවි යැයි උපකල්පනය කළ හැකි කහඳු පතුරු කිහිපයක් හමු විය. මෙම සාධක ඇසුරින් උපකල්පනය කළ හැකි වූයේ මුල් ම කාලයේ ගුහාව තුළ ගල් අවි භාවිත කළ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ජන පිරිස් මෙම ලෙන වාසස්ථාන ලෙස තෝරාගන්නට ඇති බවත් පසුකාලීන ව ක්‍රිස්තු පූර්ව 3 වැනි සියවසේ දී නැවත වාසස්ථාන ලෙස පෙර භාවිත කළගුහාව තුළ භූමිය සකස්

කරගැනීමට එහි පස් ඉවත් කර ඇති බවත් ය.

ගුහාව තුළ සිදුවන වාස්තුවිද්‍යාත්මක සංවර්ධන අවස්ථාවක් ලෙස ගුහාවේ පතුල සම මට්ටමකට ගැනීමට ගුහාවේ 3/4 පමණ වූලෙනෙහි ස්වභාවික පතුල නොමැති සෙසු කොටස ද ඒ හා සම කරගැනීමට සක්ක ගල් අතුරා තිබීම හඳුනා ගත හැකි ය. බොහෝ විට මෙය හිඤ්ඤාන්ගේ වාසස්ථාන ලෙස තෝරා ගත් අවස්ථාවේ සිදුවීමක් විය හැකි ය. සංවර්ධන අවස්ථාවේ තුන්වැනි පියවර ලෙස ගුහාව තුළ කටාරය කෙටීම හා සෙල්ලිපිය කෙටීම දැකගත හැකිය. මෙම ලිපිය මගින් ප්‍රමුඛ තිස්සගේ පුත් ප්‍රමුඛ කුමරගේ ගිරිවකෙට ලෙන හිඤ්ඤාන්ට පූජා කළ බව දැක්වේ. ස්වාභාවික ගුහාව ඇතුළත වූ හිඩැස් මෙන් ම ගුහාව තුළට ඇතිවන දිය සිරාව වළක්වා ගැනීම සඳහා බොහෝ විට එක් අවස්ථාවක දී ඔවුන් වටා පිටාවේ තිබූ ගල් කොටස් උපයෝගී කර ගනිමින් සරල ආකාරයට එය එකමන එක තබා බිත්තියේ කඩතොලු වසා ගැනීමට උත්සාහ ගෙන ඇති බව දැනට ද ශේෂිත සාධක සාක්ෂි සපයයි. ගුහාව තුළ සිදුවන සංවර්ධන අවස්ථාවේ දී ඉතාමත් දියුණු ආකාරයකට ගුහාව තුළ සහ ඉදිරිපස වෙනස්කම් සිදු කරමින් ගුහාවේ වාස්තුවිද්‍යාත්මක සංවර්ධනය මෙහි වාසය කළ හිඤ්ඤාන්ගේ සුඛ විහරණය සඳහා සිදු කර ඇති වාස්තුවිද්‍යාත්මක සංවර්ධන අවස්ථා තුළින් හඳුනාගත හැකි ය. ඒවා මෙසේ දැක්විය හැකි ය.

1. ගුහාවේ ඇති පිටුපස සහ පැති බිත්තිවල කුහර හා කඩතොලු සම්පූර්ණ කිරීම
2. ගුහාව තුළ හරස් බැමි බැඳ බිම සමතලා කර ගැනීම
3. ගුහාව ඉදිරිපස බිත්තිය බැඳ එයට දොර ජනෙල් කවුළු එක් කිරීම
4. ගුහාව ඉදිරිපස එළිපත්තේ පිලක් සැකසීම
5. ගුහාව ඉදිරිපස කොටසට වහලක් සැකසීම
6. ගුහාව ඉදිරිපස හිස් අවකාශය සඳහා ගොඩනැගිල්ලක් ඉදිකර එයට දකුණින් සහ උතුරින් ප්‍රවේශ විමට කුඩා ප්‍රවේශ සැකසීම

ගුහාවේ පිටුපස සහ පැති බිත්තිවල ඇති විශාල කුහර හා කඩතොලු වැසීමේ මුල් අවස්ථාවේ දී යටෝක්ත ව දැක්වූ පරිදි සරල ක්‍රම යොදාගත්ත ද ගඩොළු භාවිත කර ඇති මිළඟ අවස්ථාවේ දී ඒ සඳහා ගඩොල් කැබලි භාවිත කර ඇත. ගුහාව තුළ ඇති හරස් බැමි සඳහා වර්ග තුනක පමණ ප්‍රමාණයෙන් ගඩොල් භාවිත කර ඇති බවත් ගඩොල් පරීක්ෂා කිරීමේ දී පෙනිනි. මෙම බැමි ගල් උළුවස්ස දෙපසින් මීටර් 3.15 විහිදෙන අතර පිටුපස මීටර් 5 දිගින් සහ වම්පසින් මීටර් 4ක් ද දකුණින් මීටර් 3 යුක්තව හරස් බැමි වේ. මෙම ඉදිකිරීමට සමගාමී ව ඉදිරිපස ගුහාව මධ්‍යයේ ගල් උළුවස්ස වේ. එච්.සී.පී බෙල් දක්වා ඇති ඡායාරූපය අනුව එකල වන විට වර් 8ක් පමණ ඉදිරිපස බිත්ති තිබී ඇත. තව ද කවුළු දෙකක් වූ බව ද එහි වේ.

ගුහා සංවර්ධන අවස්ථාවේ සියලු ම බැමි බැඳීම සඳහා කුස්තුර ඝනකම අඩුවන ලෙස මැටි මිශ්‍රණය භාවිත කර ඇති බැවින් මිළඟ සංවර්ධන අවස්ථාව ලෙස ගුහාව ඉදිරිපස ඇති පිල හඳුනාගත හැකි වේ. මෙහි මතුපිට සඳහා හුණු මිශ්‍රණයක් යොදාගැනීම දැකගත හැකි වේ. ගුහාවේ නැගෙනහිර බිත්තියේ ඇති කට්ටා සලකුණු හා හමු වූ උළු අවශේෂ අනුව ගුහාව ඉදිරිපස හිරිකඩ වළක්වා ගැනීමට උළු සෙවිලි කළ පියැස්සක් වූ බව පෙනේ. ශෛලමුවා නිර්මාණයක් වන මෙය පසුකාලීන ඉදිකිරීමක් බව පෙනේ. නිරිත දිශාවෙන් අක්‍රමවත් ගල් පුවරු යොදා සදසන ලද ප්‍රාකාරයක ශේෂ ද වේ.

නිගමනය

අම්පාර රජගල පුරාවිද්‍යා බිමෙහි දැකගත හැකි ලෙන් පද්ධතිය තුළ වන ප්‍රාථමික අමුද්‍රව්‍ය භාවිතයේ සිට මට්ටම් 3 ශෛලමුවා අලංකාර ලෙන් දක්වා දියුණු වාස්තුවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි දැකගත හැකි අතර මිහින්තලය තුළ ද මෙවැනි අලංකාර ලෙන් වාස්තුවිද්‍යා සාධක කළුදිය පොකුණ අසල ලෙන් තුළින් දැකගත හැකි වේ. මේ අනුව වෙස්සගිරි භූමියේ සිදුකරන ලද පුරාවිද්‍යාත්මක කැනීම තුළින් ලැබුණු සාක්ෂි පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ ගුහා වාස්තුවිද්‍යාවේ සංවර්ධන අවස්ථා රැසක් හෙළිදරව් කරන බව යටෝක්ත ව දක්වන ලද කරුණු තුළින් පෙනේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

ගුණරත්න, එස්., (2016), අනුරාධපුර පර්යන්තයේ පිහිටි පුරාවිද්‍යා ස්මරක සංරක්ෂණය සහ ඉදිරිපත්

කිරීම, දර්ශනශූර් උපාධි
නිබන්ධනය. (අප්‍රකාශිතය.)
රාහුල, වල්පොල, (1989). *ලක්දිව*
බුදුසමයේ ඉතිහාසය, සීමාසහිත
ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම,
කොළඹ.

Paranavithana,
S.,(1970).*Inscription of*
Ceylon.Vol.I, Department of
Archaeology, Colombo.